

LBRIS

We know
books

Florin Logreșteanu

Lacrima lui Ovidiu

Avatarurile albatrosului

IDEEA
EUROPEANĂ

București, 2024

I

„În satul nostru de la țărmul mării, a poposit într-o primăvară cețoasă poetul Baudelaire, își amintește astăzi părintele Ieremia Danciu... Așa ne-a fost prezentat tânărul cu fața albă și privire de pasăre răpitoare de către fostul învățător. Numele lui, greu de pronunțat de micii școlari și puținii intelectuali din sat – preotul, nepotul primarului, câțiva studenți repetenți decși să-și abandoneze studiile după primii ani ratați la Litere, Medicină, Drept și Agronomie –, mi-era familiar din Facultatea de Teologie bucureșteană. M-am împăunat cu cunoștințele mele, dar fostul învățător, pe atunci pensionar, mai mult mândru de școala practică în tinerețea lui decât de cea actuală – exceptând sediul modern al fostului CAP, în care învățau astăzi copiii satului –, m-a încredințat că mândria nu face casă bună cu îndeletnicirea de slujitor al Domnului, așadar să nu-i mai iau cuvântul în derâdere când vorbește copiilor și oamenilor din sat despre legătura lui Baudelaire cu marea, implicit satul nostru, într-un trecut nu prea îndepărtat. Nu făcea distincția între sfârșitul secolului 19 și perioada contemporană, când ni l-a prezentat pe nou-venit ca fiind poetul Baudelaire. A răs când l-am contrazis și mi-a explicat că oaspetele satului nostru este un

avatar al fostului poet francez, iubind marea, cerul și mândra pasăre a înălțimilor și a singurătății, asemenea aceluia... Tânăr fiind, i-am refuzat opinia implicată în comparația surrealită și am continuat să-i dau replici răutăcioase nonagenarului învățător. Mai mult, am acceptat invitația fostului învățător la prelegerile sale, desfășurate în căminul cultural, despre literatură baudelaireană. În sfârșit, renunțând, în cele din urmă, la polemica cu bătrânul dascăl, am ajuns eu însumi să-l consider pe nou-venit avatar al poetului francez și să-l ascult cu oarecare interes opiniile despre cel care, cu adevărat, s-a numit Baudelaire...

Actualul Baudelaire era originar din Delta Dunării și cunoscător al literaturii franceze, însușită la Universitatea din Iași. Poet el însuși, cu două plachete de versuri publicate la *Junimea* ieșeană, a încercat, după propria-i mărturisire, să-i continue pe simboțiști. Și, fiindcă în lirica maternă nici Bacovia și nici Anghel nu-l satisfăceau pe deplin, s-a orientat spre lirica franceză crezând că, stăpânind limba, se va apropia și de poezia lor. Ușor, s-a recunoscut în albatrosul baudelairean despre care a imaginat sau în care a descoperit repere bibliografice expuse elevilor din clasele mici și adulților dispuși să-l asculte la căminul cultural. Le-a fost prezentat albatrosul ca un uriaș alb cu silueta unui pescăruș, dar cu talia unui condor. Supraviețuitor de 35 de milioane de ani, cuibărește doar pe insule izolate, departe de oameni, și petrece toată viața în zbor, *prince des nuées*, în timp ce alunecă pe curenții de aer de deasupra oceanelor și a mărilor.

„Așadar, să nu vă așteptați să-l zăriți chiar întâmplător deasupra satului nostru și la țarmul mării, între mulțimea de pescăruși cu care poate fi confundat!” a

glumit tânărul dascăl, jucându-se cu privirile curioase ale prichindeilor și luând în derâdere curiozitatea neîncrezătoare a veteranilor satului, strânși ciorchine în băncile căminului cultural.

Bănuind că-i ispitește pasărea fabuloasă despre care le vorbește, a proiectat imaginea albatrosului pe ecranul pregătit din timp, agățat de un cuier din lemn, susținut de omul de serviciu al căminului cultural ca să nu se prăbușească întâmplător. Spre surprinderea tânărului, când imensa pasăre apăru pe ecran, în loc să amuțească admirativ participanții din sală, stârni chicoteli, zâmbete neîncrezătoare și câteva aprecieri jignitoare, pe care prezentatorul evită să le taxeze:

„Albatros?... Ce văd este o găscă năucită de care, în satul nostru, sunt o mulțime. Cum naiba să fie mai iute ca un pescăruș!”

Hohote de râs îl susținură. Tânărul învățător din Deltă își reluă expunerea, ignorându-i pe provocatori. (I se sugerase că va fi provocat de oamenii sfătuiți de fostul învățător, care nu fusese păstrat în funcție, fiind pensionar și cam ramolit.)

„Albatrosul... Un supraviețuitor al mărilor dezlănțuite și al uraganelor devastatoare...”

„Așa o fi acolo, fu întrerupt din nou. La noi, marea e mai calmă, chiar dacă în unele ieșiri...”

„Un simbol al libertății absolute!...” continuă tânărul învățător.

„Asta nu e bine! se auzi din sală. Dacă fiecare poate face ce vrea... Există legi, norme care trebuiesc respectate. Libertate absolută nu există!... În ce lume trăim?...”

Detașat de răutățile noilor consăteni, Baudelaire propuse o dezbatere, având ca suport versurile poetului francez:

*Souvent, pour s'amuser, les hommes d'équipage/
Prennent des albatros, vastes oiseaux des mers,/ Qui
suivent, indolents compagnons de voyage,/ Le navire
glissant sur les gouffres amers.*

Puțini din sală înțeleg versurile: o studentă la Agronomie, doi absolvenți de liceu, eșuați la ultimul concurs la Litere, fiul primarului, despre care nu se știe ce facultate urmează în București, câțiva tineri avocați, veniți în vacanță la părinți, dau din cap, sugerând că pricep mesajul versurilor, dar fără să-l convingă pe Buadelaire, neîncrezător că Justiția poate înțelege relațiile dintre omul comun, supus orbește unei legislații care i se impune, și geniul detașat de normele constituționale, și ele ignorate adesea de cei meniți să le respecte.

„Domnule Baudelaire, intervine unul dintre tinerii avocați, sesizăm în versurile pe care ni le-ați expus câteva antagonisme de principiu: *les hommes d'équipage* și *des albatros, vastes oiseaux des meres...* Oamenii comuni, neindividualizați, aparținând unui grup – echipajul, *având* ca singur atribut *unitatea...* De cealaltă parte, *vasta pasăre* aparține nu *mării*, ci *mărilor*, la plural: *des meres...* Aceasta din urmă, inconștientă de superioritatea ei, sau poate conștientă, nu-mi dau seama, îi însoțește nepăsătoare pe primii, în călătoria lor. *Indolents*, nepăsători, de ce?... Lipsește, cu siguranță, detașarea de care ne-ați vorbit cu alt prilej, a omului de geniu, aici a poetului de geniu, de limitarea omului de rând. De ce?... Nu înțeleg... În liceu, Hyperion, despre care a auzit toată lumea (își face privirile roată peste sală), s-a detașat de Cătălina, simbolul omului de rând, rămânând în abstract, în cerurile lui, ignorând, în final, *cercul strîmt*, mediul omului de rând, al Cătălinei...”

Intuind reacția tânărului, Baudelaire intervine, conciliant:

„Răbdare, domnule avocat! Poezia nu se rezumă la aceste versuri. Nu uitați că detașarea Luceafărului a avut loc după momente când astrul i-a propus fecioarei să-l urmeze în *lumea lui*. Aici, poetul francez fixează dorința albatrosului de-a comunica cu oamenii în *lumea lor*, imaginată ca fiind *le navire glissant sur les gouffres amers...* În sens invers, Eminescu l-a imaginat pe Luceafăr ca dorind să înalțe omul – în text, femeia – în sferele existențiale superioare umanului; poetul francez, dimpotrivă, fiind convins că albatrosul – geniul poetic – trebuie să cunoască și să înțeleagă lumea din interiorul ei: *suivent*, urmând-o. Efectul e același: lumea comună este incompatibilă cu geniul...”

Discuția între cei doi a continuat până în momentul în care participanții neutri s-au plictisit și, rând pe rând, au părăsit sala. Nu și părintele Ieremia Danciu, răstălmăcind în gând versurile francezului Baudelaire într-un raport mai adecvat dintre om și divinitate.

„Fiul lui Dumnezeu se va sacrifica pentru binele omului, nu-l va părăsi”, a explicat în biserică.

La sfârșitul poeziei prezentate de tânărul Baudelaire, oamenii au înțeles că, părăsind echipajul, pasărea măiastră a revenit în lumea ei, asemenea poetului, detașat de oameni, ca *prince des nuées, exile sur le sol au milieu des huées...*

În zilele și săptămânile care au urmat, între preot și învățător a intervenit o răceală pe care niciunul nu a încercat să și-o explice, dar se evitau ostentativ. În intimitatea camerei sale, părintele Ieremia Danciu mai reflecta la simbolistica albatrosului baudelairean, descoperind semnificații inedite, pe care nu le împărtășea

nimănu. Și revelația s-a produs într-un moment neașteptat: el însuși s-a redescoperit în postura unui ipotetic albatros, înstrăinat, în multe privințe, de satul și enoriașii pe care-i păstorea, care refuzau ostentativ să-i urmeze povețile: se îmbătau duminicile, după slujbele pe care le frecventau tot mai rar, deveneau agresivi din motive puerile, se reclamau la poliție pentru o nimica toată și începuseră chiar să ia în derâdere sfaturile de cuminenie ale preotului. În mintea acestuia încolțise deja gândul să-și părăsească satul și casa părintească, asemenea albatrosului baudelairean, *exilé sur le sol au milieu des huées, ses ailes de géant l'empêchent de marcher...* Hotărârea odată luată, iată-l în capitala dâmbovițeană într-un grup de liberali, autodefinându-se ironic *pescăruși democrați*, dedicați aspirațiilor oamenilor simpli, străini de himerele noului lor prieten, albatrosul Ieremia Danciu. Ignorându-le bășcălia, acesta le împărtăși curând și crezul politic, și obiceiurile. A înlocuit prescura și agheasma cu alcoolul din puburile bucureștene. Numai în exterior. Interioritatea lui a rămas aservită sfintei biserici. Dar despre asta a evitat să se confeseze pescărușilor provocatori...

II

Teologul Ieremia Danciu ieși din pub la ora obișnuită: zece antimeridian, după cum obișnuia să se exprime, nu zece dimineața, cum îi auzea pe cei din turma pe care o păstorea... Chiar în tocul ușii de la ieșire fu încadrat de doi polițiști. Îl prinseră de brațe, înainte ca teologul să-i evite. Îi recunosc: Petro și Răuț, doi cunoscuți din școala gimnazială și vecini de cartier, în Ferentariul bucureștean.

„Hello, Petro, hello, Răuț! Ce-i cu gluma asta?”

Între timp, îi puseseră cătușele...

„Salve, părinte!... Sau Albatrosule, cum îți place să ți se spună... Iată că te vom înghesui într-o colivie pentru canari... Ai pierdut pariul... Ieri...”

Cu o zi în urmă, cei trei băuseră în același pub, invitați de Răuț, uns cu gradul de căpitan. Pălăvrăgiseră vrute și nevrute, dar mai ales despre politica momentului. Se cam contrazisaseră...

„Îți amintești, Albatrosule?... Ne-ai sfidat, numindu-ne pescăruși nevolnici, păsări care au uitat să pescuiască, preferând apelor mării containerele cu gunoaie de la țarm...”

„Te laudai cu înălțimile în care ți-a fost dat să viețuiești, dracu știe cu ce te puteai îndestula acolo sus?... adăugă Petro. Recunoști, fratele?...”

Ieremia Danciu nu negă. Râse, chiar dacă fiarele și ghionturile aplicate de foștii prieteni i-ar fi putut da de bănuț la un astfel de comportament.

„Ieri am vorbit în metafore, încercă să le explice, chiar dacă pentru Petro și Răuț termenul era o necunoscută. Suntem oameni, nici albatroși, nici pescăruși... Ce dracu, chiar ați luat-o în serios?”

Între timp, cei doi îl împinseră într-o mașină a poliției.

„În fond, ce-mi reproșați?... Până ieri, am băut împreună, și pe bani, și pe datorie. Ție, Petro, patronul pubului ți-e dator vândut. L-ai scăpat de multe dandanele. Așa că...”

„Ce-a fost a fost, recunosc Petro. Am aflat însă că tipul îi agreează pe democrați și am decis să o rup cu el... Nicio grijă... Îi găsesc eu și lui buba...”

Ieremia Danciu izbucni involuntar în râs:

„Ascultă, Petro... Până de curând și voi, și eu, chiar dacă nu facem politică, agreeam cu democrații... Acum, cu cine?...”

„Până ieri, eram de acord cu tine, un democrat convins, răspunse Răuț în locul tovarășului său. În schimb, liberalii ne-au schimbat soarta... Și mentalitatea... Ne-au promovat... Petro e căpitan, curând îl ajung din urmă și eu... Tu ai rămas democrat, Danciule, slobod la gură și nechibzuit în gândire. Un fals prieten al poporului, căruia îi este hărăzită o altă mentalitate, liberală, dacă vrem să progresăm... În baza acestor idealuri, te-am arestat...”

„Glumești!” replică teologul.

„Ceea ce porți la mâini nu sunt semne de glumă” îl contrazise Petro.

Răuț râse. Ieremia Danciu se strădui să zâmbească. Cătușele i se păreau o glumă proastă. Întinse brațele:

„Hai, scoateți-le!... Ne întoarcem la pub. Dau de băut, am ceva parale...”

Polițiștii chicotiră:

„Ne iei la mișto?... În meseria noastră, glumele n-au niciun chichirez... Mergem la secție...”

Părintele Danciu observă că în mașina poliției, în dreapta șoferului, se mai afla un individ.

„Emil, ăsta-i individul, spuse Petro. L-am cîpcit la timp. Nu putea să ne scape și de data asta. De cînd îl urmărim!...”

Teologul părea contrariat, totuși nu-și ținu gura:

„Petro, halucinezi! Ieri am băut împreună toată dimineața. Despre ce urmărire vorbești?”

„Mucles! se răsti Petro. La secție, ai să poți declara orice. În fond, ne putem aștepta la dezinformări din partea unui dușman al guvernului...”

„Dușman al guvernului!... Eu!...”

„Ai recunoscut că ești social-democrat. Mai mult, ai spus că te piși pe liberali... Răuț e martor... Sergent!...”

„Absolut adevărat, domnule căpitan! strigă sergentul Răuț. Când l-am poprit, urla ca din gură de șarpe că e cetățean liber, social-democrat convins, chiar dacă e apolitic, și că se... face pipi pe liberali... Pot da declarație în acest sens, domnule căpitan...”

„Nu va fi cazul... Cine ia seama în gura unui social-democrat?... Trăim alte vremuri, partidul liberal a adus țării și libertate, și demnitate...”

„Și dreptate, completă Răuț. V-a făcut căpitan. Funcția asta o meritați mai demult...”

„Nu speram așa ceva de la social-democrați. Promovau oamenii lor, după cum știi...”

„Exact...”

„Nu-mi puneți în cârcă cuvinte pe care nu le-am spus! ridică tonul Ieremia Danciu. Sunt teolog... Atât... Nici liberal și nici social-democrat. Nu fac politică de nicio culoare... Mă cunoașteți... Până ieri...”

„Gura! strigă căpitanul Petro. Este o vorbă: Cine nu e cu noi este împotriva noastră. Ai batjocorit liberalismul, vei răspunde în fața legii. Nu noi vom hotărî. E treaba justiției ce va face cu tine.”

„Justiția liberală!” adăugă, involuntar, Răuț.

„Apropo..., intră în vorbă pentru prima oară cel numit Emil. L-au schimbat pe democratul ăla nenorocit. Am auzit dimineață la știri. L-au înscăunat pe Lăzărescu... Liberal autentic...”

„Cine?...” rostiră Petro și Răuț în același timp.

„Habar n-am, recunosc Emil. N-am auzit de el, însă este un liberal autentic. Justițiar... Drept... O să pogoare dreptatea și în țărișoara noastră, sunt convins.”

„Cu siguranță!” rostiră cei doi polițiști în același timp...

Ajunseră la secție și teologul Ieremia Danciu fu introdus în incintă, însoțit de cei doi polițiști.

„Vechiul nostru prieten! exclamă maiorul Guran și se ridică de pe scaun să-i întâmpine. Părintele Danciu... Îi întinse mâna. Observă că mâinile părintelui sunt încătușate... Duhovnicul Danciu!?... Dar ce s-a întâmplat?...”

„Complicitate în cazul infractorului Petrache Gamulea, preciză Răuț. Știți câte probleme ne-a făcut Gamulea până ce l-am cîpcit... Dacă popa ăsta nu l-ar fi ascuns, nu am fi avut atâta bătaie de cap...”